

W. Raudkepp.

Reformeeritud usuõpetuse eeskawa.

Trüfti toimetanud usuõpetuse komisjoni juhataja

S. Raudkepp.

Tallinnas.

Eestimaa Kooliõpetajate Wastast. Abiandmise
Selti raamatukaupluse kirjastus.

Reformeeritud usuõpetuse eeskawa.

Trükiti toimetanud usuõpetuse komisjoni juhataja

L. Raudkepp.

EESTI PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND R. 23.970.....

Tallinnas.

Eestimaa Kooliõpetajate Wastast. Abiandmise
Seltsi raamatukaupluse kirjastus.

Trükitud A. Rummel'i end. G. Kalla) trükitojas,
Tallinnas

Seletuseks.

Teise Eesti ülemaalse Ew.-Luteruse kiriku kongressi kolmandal istumispäeval, 12. septembril 1919. a., waliti usuõpetuse komisjon, kellele ülesandeks tehti reformeeritud usuõpetuse kawa kokku seada. Komisjoni waliti õp. A. Meierfeldt Tallinnast, praost K. Tomson Hagerist, õp. Chr. Beermann Järwa-Peerist, kooliõpetaja H. Einer Walgast ja Tallinna Kaarli koguduse realgümnaasiumi direktor L. Raudkepp. Viimane määrati Konsistoriumi poolt komisjoni kokkukutsujaks. Komisjoni liikmed astusid omal ülesande täitmisel esmalt kirjawahetusesse ja tulid siis 19. jaanuaril 1920 Tallinna kokku, et usuõpetuse kawa lõpulikult läbi waadata ja

wälja töötada. Sellel koosolekul wiibisid kõik liikmed peale H. Eineri Walgaft, kes oli takistatud tulemaft. Komisjoni juhatajaks waliti L. Raudkepp. Wäljatöötatud kawa pandi Konfistoriumile läbiwaatamiseks ette, mille järele kawas paar wäikeft muudatusi tuli teha.

Kawa on siis nüüd nii kaugel, et ta tähtsused kujul wõib ilmuda ja ajutiseks juhtnööriks olla, kunni arwustus teda täiendab ja kutsutud instantis kinnitab.

On weel palju tööd ees. Üks tähtsamatest töödest on uute õperaamatute kokkuseadmine. Meil on tarwis uus piiblislugude raamat, kirikulugu, kooli palweraamat (ka kõige parem neist, A. Niggoli oma, ei ole praktiline küllalt; kooli palweraamat peab organiliselt kooli haridustöö ainetega ja noorefoe õhkkonnaga ühendatud olema), raamatud uute ainete üle, mida kolmes keskkooli viimases klassis läbi wõetakse. Wäga tarwilik on piiblislugude käsituft õperaamat usuõpetajatele. Soowitaw on, et mõned raamatud mitte ühe, waid rohkem autorite poolt kokku seataks. Piiblislugude wäljawalik ja redaktsioon nõuab muudatusi, mida ainult komisjon wõib teha. Enne ko-

misjonide walimist astugu uuteadlased ja koolimehed wabatahtlikult kaastööle. Arwustusi ja soowitawadusi palun adresseerida: Tallinn, Harju uul. 48, Kaarli kog. realgümnaasium, minu nime peale.

Tallinn, 4. märtsil 1920.

L. Raudkepp.

Alg- ja keskkooli reformeeritud üsnõpetuse kawa.

A. Alghool.

I aasta ehk klass.

1. Ettevalmistaw kursus. Lapse eale wastawad jutukesed, mis Jumala wägewust ja heledust inimeste elus ja looduses peegeldawad ja lastele algelisi inimese hõlbliisi ja ebahõlbliisi omadusi kirjeldawad ja seletawad, nagu: armastust ja wihawaenu, ülekohut ja õigust, auust ja autust, tõtt ja walet, tannu ja tänamastust, usinust ja laiskust jne.

Märkus: Selle eeskursuse lühendamine ehk ühegi ärajätmine on võimalik, kui laste väimline tasapind ja kodune õpetus ning kasutus seda üllatavaks teevad.

2. Piiblilood. Vanast Testamendist: Joosepi lood. — Uuest Testamendist (enne Jõulu): Jeesuse sündimine ja 2 ehk 3 jõululaulu (Ma tulen taevast üle-2welt; Püha õõ; Et tulge, oh lapsed; üks roosike on tõusnud, — kõik ühes viisiga; pikematest lauludest ainult mõned salmid). Targad hommikukaalt ja põgenemine Egiptusemaale (peale Jõulu); 12-aastane Jeesus templis. Jeesus ja lapsed. 5000.de jõotmine. Torni waigistamine. Jeesus jõidab Jeruusalemma (Palmipuude pühaks). Jeesuse surm ja ülestõusmine (raskete osade väljajätmisega; osalt enne, osalt pärast ülestõusmise pühi). III, IV ja V käsk ilma Luteruse seletusteta wastawate lugude läbiwõtmisel, näit. III ja IV käsk — loos: 12-a. Jeesus templis; IV ja V käsk — Joosepi lugudes. Lühikesed palwed. — Laulud ühes viisiga, näit.: Wärsid olen, hingata; Mu süda, ärka üles; Onnista ja hoia.

Ettevalmistawas kursuses tuleb kõige paremaid wastawa sisuga palasid Eesti ja muude rahwaste lastekirjandusest tarwitada. Neid võib ka pärast, kui aega jatkub, piiblistugude wahepaladeks wõtta. Ei tule mitte ainult jutustada, waid lastega ka wabalt juttu ajada, neid äratada küsimusi ette panema ja elujuhutamisega tähele panema. See käib ka järgmiste klasside kohta. Joosepi lugudes tuleb nii mõndagi elawamate, laialistemate kirjeldustega täiendada, pilte tarwitades ja, kui võimalik, ka joonistades. Näit. võib Joosepi unenäguisid joonistada, ehk kuidas Joosep, keda Egiptusemaale wiiaks, eemalt jõe näeb, kaljuseid mägesid, piramidid, suurt linna — Egiptuse pealinna. Võib enne seda täiendada jutustada, kuidas näit. kaupmehed tee ääres öösel laagris olid, kuidas nad siis pealinnas sisefõidu hooi läksid, sealt ühes Joosepiga turule, kuidas inimesed tulid müüda waid orje waatama ja ostma jne.

Raamatut ei ole lastel tarwis. Laulud tulewad laste arusaamise kohaselt ja konkreetsete juhtumiste najal ära seletada ja ühes

viisidega õppida, pikematest lauludest ainult
2—3 ülsamat salmi.

II aasta ehk klass.

Piibllilood. Wanaft Testamen-
dist: Peawanemate Abrahami, Iisaki ja Jaakobi elulood kirjelduse viisil, mis laste waatlemisele wastab.

Uuesti Testamendist kergemad lood, nagu: Kapernaumi pealik, 10 pidalitöbilist, haige Betesda tiigi juures, halastaja samariitlane, Marta ja Maria, Jairuse tütar. Jeesuse kannatamise lugude kordamine ja täiendamine, näit. Getsemane aed, Suur kohus, Peetruse salgamine, mõned sõnad risti puul, matmine, ülestõusmine.

Kümme käsku ilma Luteruse seletusteta, peaaesjalikult peawanemate lugude läbiwõtmisel.

Mõned laulud ühes wiisiga, nagu: Oh Jeesus Kristus, tule ja; Jeesus, tule minule; Wõta nüüd Isjandad, wägewat kuningat kiita; Oh meile, Isjand Jeesus jne.

Metoodiline märkus.

Lookesti paremast kirjandusest ja näituste kogudest võib aeg-ajalt piibllilugude sekka wõtta, wähemalt kui näitusi. W. Testamendi lugusid tuleb siin samuti käsitada nagu I klassis, raskemad osad neist wõiwad wälja jääda. — Mujaft piibllist wõetud salme ei tule siin ega ka alamates klassides üleülbse mitte üksikute piibllilugude järel õppida, waid ainult üksikuid lauseid Luteruse käskude seletustest, nagu: „oma ligimese ihule ei pea meie ühtegi kahju ega kurja tegema“, „oma ligimese peale ei pea meie mitte kawalasti waltama“ j. m.

Kirikulauludest wõetakse ainult paar kõige ülsamat salmi, seal juures elawas ühenduses piibllilooga, näit.: „Wõta nüüd Isjandad, wägewat kuningat, kiita“, Jaakobi eluloos, kui ta kodumaale tagasi rändas. Lapsed wõiwad õperaamatut tarwitada, aga Jaab ka ilma läbi. Igatahes ei tule mitte raamatu järel küsida.

III aasta ehk klass.

Piibllilood. Wana Testamendi lood kindlas järjekorras algusest peale kuni umbes riigi lahutamiseni. (Loomiselugu täielikul kujul võib IV aastaks jääda.) Kümme kasku ühes Luteruse seletustega, wastawalt piibllilugude külge liidetud. Lau-
tud ühes wiisidega; näit.: Sull', sull', Jehoowa; Edasi, edasi; Jumal, wägew walitseja j. m.

Metoodiline märkus.

Wana Testamendi lugusid tuleb wõimalikult meie elu nähtuste ja paralleelju-
tustega ühendada ja laste usulise ja kõlblise tasapinna kohaselt käsitada. Ka kultuurloo-
liste isearastuste peale hommikumaal tuleb tähelepanemist juhtida, nii palju kui wõima-
lik. Tuleb tarwitada kaardi skitseerimist ja teekondade kauguse ja sihi äratäendamist klassi tahwile, wastawate piltide waatlemist ja, kui võimalik, joonistamist. Tõlmistes klassides läbiwõetud lood korratakse ainult lühidalt. Jutustamise wiis läheneb wõima-

likult piibllilugude stiilile, kuigi sõnasõnalist päheõppimist ei tohi nõuda. Lau-
tud nagu II klassis.

IV aasta ehk klass.

Piibllilood. Wana Testamendi lood umbes riigi lahutamiseni kuni lõpuni (ta-
gasipööramine Paabeli wangist). Prohwetid ja nende ettekuulutus Messiahe kohta. Uue st
Testamendi st: Johanne se ja Jeesuse lood
umbes kuni Jeesuse muutmiseni. — Katehis-
mus. I peatüki kordamine, käskude lõpufõna. I
õpetus II-st peatükist ühes loomiseloo ja muude
lugude kordamise ja tähelepanemisega, kus
Jumal ennast maailma hoidjana ja Walitse-
jana ilmutab. Lau-
tud ühes wiisidega, näit.:
Jumal, maa ja taewa looja; Müüd hingwad
inimesed; Arm, kes ja mind oled loonud; Au-
kiitus olgu igawest j. m.

Metoodiline märkus.

Isäraajise süwendusega tuleb neid lugusid
W. Testamendist tähele panna, kus elaw ja

puhas Jahweusi prohvetite tegemise läbi paganiuse looduse-ufuga ja rahwaelu warjuküll-
gedega wõitleb. Simfoni ja muid sarnaseid
lugusid kohtumõistjate ajast wõib, kui aeg
lubab, rahwa kangelase lugudena käsitada,
milles sündmuste hindamine peale muu ka
usulist ja kõlblikult seisukohalt ilmiks tuleb.
Mõte seal juures on: rahwastel on omad
muistse aja kangelaselood, mis ei takista, et
rahwas ise usklik on ja et meie rahwa üle-
üldist, ilmalikku ajalugu ikkagi ka usu seisu-
kohast waatlеме. Viimased W. Testamendi
lood wõetakse lähedases ühenduses prohvetite
elu ja kuulutustega läbi (Amos, Jesaja, Je-
remia, Efskiel, Daniel). (Uue Testamendi lu-
gude käsitamise kohta waata 5. aasta kur-
suses).

I õpetuse juures on seletuselas esimeses reas tähtsad elamad lood, kirjeldused ja seletused praegusest elust, loodusest ja ajaloo-
st, mis Luteruse seletust pildistawad. Was-
tawatest Piibli salmidest õpitagu ainult kõige
sisukamaid ja kaunimaid. Luteruse seletuste
päheõppimine käib laste individuaalse wõi-
mise alla. Kus tarwis, wõib tähtsamate lau-

fete päheõppimisega leppida ehk ka siu kokku-
wõttega.

Laulude käsitus on nii, nagu III klassis.
Laulude kohta üleüldse kõigis klassides mak-
sab juhtnõu, et neid peaausjalikult laulmiseks
õpitakse. Üksikuid laulusalme kui kokkumõ-
tet selle ehk teise piiblitloo järel pähe õppida,
ei ole kohane. Küll wõib seda terve laulu
kohta õigeks tunnistada, kuid pähe lastagu
terwest laulust ainult 2—3 ilusamat salmi
õppida. Tähtsamate laulude juures tehakse
eluloolisi tähendusi autori kohta. Laulude wa-
likus kõigis klassides on usuõpetajal wabadus.

V aasta ehk klass.

Piiblitlood. Uue Testamendi lu-
gude järg, umbes Jeesuse muutmiseist kunni
wiimaste elulugudeni.

Tähtsamate osade lugemine ewangeliumi-
dest. Nelipühi lugu ja apostlite aeg. Eugemi-
sed Ap. tegude raamatust ja tutvustamine
Uue Testamendi raamatutega üleüldse. Wana
Testamendi raamatute nimed ja tähtsamate
raamatute siu peajoonetes.

Katekismus. II õpetus (peale Jeesuse surma ja ülestõusmise lugusid). III õpetus (ühenduses apostlite ajaga).

Laulud ühes viisidega, näit.: Kuis pean vastu võtma? Näüd paistab meie kaudu; Oh süüta Tall, oh Jeesus; Oh Jeesus, sinu valu! Jeesus, meie eel j. m.

Metoodiline märkus.

Uue Testamendi lugude käsitusel tuleb silmas pidada, et 1) lastel võimalikult selge ettekujutus toime tuleks selleaegsetest Juuda rahva kultuurooludest (vrd. L. Schnelleri ja m. raamatud); et 2) Jeesuse õpetus Jumala armastusest ja armust, tema õpetus kõlblusest tõesti midagi uut W. Testamendi sündmuste ja ajaloo järel ette toob ja meile olewikus ja tulewikus kindlaks usu ja elu põhjaks on; et 3) laste südames armastus, auhkartus, waimustus, usaldus ja usk Kristuse vastu ärkaksid.

II õpetuse läbiwõtmisel tuleb ainult kõige tähtsamad W. ja U. Testamendi sõnu ja salme, mis Kristuse kohta käiwad, õppida.

III õpetus mõetaks lähedas ühenduses esimese ristikogude ajaloo, apostlite tegude najal läbi. III, IV ja V peatükk jääwad leeriajaks.

VI aasta ehk klass.

Märkus: Kui algkooli kursus 7 aastana on mõeldud, siis tuleks VI klassis ehk 6. õpeaastal Apostlite aeg ja isäranis Kiriku ajaloos jutustusi täielikumalt läbi võtta, kuna 7. õpeaastal selle juure Kristliku Kõlbluseõpetus ja lühike Piibliteadus tuleksid. On aga 6-aastane algkooli kursus mõeldud, siis oleks tema järgmine:

1. Kirikulugu. Esimene ristikogudus. Apostlid. Tagakiusamised. Suuremad kirikuijad: Athanasius, Origenes, Augustin. Usupuhasus. M. Luterus ja teised reformaatorid. Wagablus. Wennaste kogudus. Ristisu tulek Baltimaale, usupuhasus, muud usutunnistused, ew.-lul. kirik praegusel ajal Eestis ja tema korraldus.

Laulud ühes viisidega, nagu: üks kindel linn; Eks mu kohus änu teha; Ärkage, nii wahid hüüdwad; Oota hing, oh oota j. m. (wälgawaliku järel).

2. Kristlik elukõlbatus. Wõõrad jumalad (I käsk). Ebausk; õige Jumala nime tarwitamine (palwe, „Meie Jä“). (II käsk). Kohused oma hinge wastu (III käsk). Kohused wanemate, ühiskonna ja isamaa wastu (IV k.). Kohused oma perekonna ja kaasinimeste wastu (V—X käsk): wiha taltsutamine, kainus, kaesus, soisialused küsimused, awalik arwamine, tõe armastus, kristliku kodaniku kohused riigis, ausus, heasoowilislikkus kaasinimeste wastu; rahwa tulewik (käskude lõpufõna), päriwus, harjumused, aated ja kõrged püüdmised j. m.

Märkus: Kui ebanormaalselt ainult 1 tund usuõpetust nädalas on, mitte 2, siis tuleb usuõpetaja äranägemise järel iga klassi kurfust wastawalt lühendada.

Metoodiline märkus.

Kirikulugu tuleb võimalikult lühendada ja tähelepanek peaaesjalikult wana aja, usu-

puhastuse ja Baltimaa kiriku peale juhtida. Eluloolised kirjelbused on tähtsad (kirikuisad, märtirid, hus, Luterus, Kalwin).

Kristlik kõlbluseõpetus olgu praktiline ümbritsewa elu hindamine ja kindlate kristlikeude põhjused kaasaandmine eluteele.

Lauludest õpitakse peale seletusi paar kõige ilusamat salmi, mõjuwa laulmise peale rõhku pannes. Kui laulu salmide päheõppimine raskusi teeb, siis tuleb laste lauluramatust neid laule tihem laulda, ilma otsekohe nõudmisteta neid pähe õppida.

—o—

B. Õeßkool.

I ja II klass (7. ja 8. õppeaasta).

Kirikulugu.

Suure usumeeste eluloolised kirjeldused kirikuloost ühes tähtsamate ajajärkude iseloomustusega. Ap. Paulus, ap. Peetrus, pagana-kristlased, tagakiusamised, weretunnistajad.

Kristliku õpetuse väljaarenemine peajoonetes: Athanasius, Arius, Tertullian, Ambrosius, Augustinus, Pelagius. Tähtsamad kirikukogud. Apostolikum ja Nicaenum.

Keskaja katoliku kirik. Ristiusu laiali lagunemine Euroopas, ristiusu tulek Baltimaale. Kuulsamad paawtid: Leo I, Gre-

gorI, Leo III, Gregor VII, Innoents III j. m. Ristisõjad ja nende kangelased. Katoliku kirikuõpetus, keisrja wagadus. Frants Asjji linnat. Müstiklased.

Usupuhastuse eellikunised: waldenslased, Viklef, Hujs. Usupuhastajate elulood ja tegewus: Luterus, Melandhton, Zwingli, Kalwin. Usupuhastus Baltimaal.

Lahkuminekud reformaatorite õpetuses. Opetus ristimisest ja pühast õhtusöömaajast, IV ja V peatükik. Hugonotid. Presbüterjaanlased ja muud usutunnistused Inglismaal. Wastureformatsioon. Ignatius Loyola. Gustaw Adolf ja 30-a. sõda. O. Cromwell. Pietismus: Spener, Francke. Wennaste kogudus; Singendorf. Wennaste kogudus Baltimaal. Metodismus: Wesley, Whitfield. Walgustuse ajajärk. Deismus. Materialismus. Prantsuse rewolutsioon. Walgustuse ajajärk Baltimaal.

Muud ew-usulised kogudused (lahkujad) Eääne-Euroopas ja Baltimaal. Greeka-katoliku kirik ja tema õpetus.

Misjoni tegewus. Kiriku armastuse töö: El. Sry, G. Müller, J. Vichern, Th. Sledner, Fr. Bodelschwingh.

Baltimaa ew. kirik uuemal ajal ja tema tähtsamad tegelased: Kelch, Müller, piiskop Usmann, Dr. J. Hurt, R. Kallas, J. Bergmann, W. Reiman j. m. Baltimaa kiriku tegewus sisemise misjonitöö põllul: Abikasja, Piibli selts, Kurtummade koolid, hoolitsemine nõdrameelsete ja pidalitõbiliste eest („Nain“; asutused Autakos, Tarmastus). Eesti ew.-lut. Misjoni Selts.

Metoodiline märkus.

Kirikuloos ei tule kõike üksikasjalisest läbi võtta, isearanis, kus kodanlikus ajaloos see enam-wähem tehtud, waid peaaegjalikult suurte iseloomude elu, mõju ja tähtsus. Sündmustik koondugu nende ümber. Kus see võimalik ei ole, seal antagu ainult ülewaated.

Usuõpetajal on wabadus jeda kawa lühendada.

III klafs (9. õpeaasta).

Piibliteadus. Piibli saamiselugu. Wana ja uus Testament. Nende raamdiute jaotus osadesse. Üksikute osade ja tähtsamate

raamatute iseloomustus. (W. Testamendist iseloomustatud, Sauluraamat, Hiib, Amos, Jesaja, Jeremia).

Eugenised: alglugudest (1. Moos. raam. 1—4), peawanemate elulugudest (1. M. r.), Kõrkjate mere Saul (2. Moos. r. 15), Debora laul (Kõht. r. 5). Laulud 1, 19, 103, 104 j. m. Amose kuulutused esimestes peatükkides, Jes. 2; 5, 1—7; 6; 9, 1—6; 11. 1—9; 53. Jer. 1, 1—10; 7, 1—15; Dan. 2, 27—45; 7. Uus Testament. Ewangeliumide saamisest, ühikute ewangeliumide iseloomustest. Mäejuttus: Mt. 5—7. Mt. 10, 13, 18, 23, 24—25. Joh. 1. Jeesuse elu ja iseloom (peaasjalikult Markuse järel). Ap. teg. r. 2, 9, 17 j. m. Room. 3 j. m. 1. Kor. 15. Euloolised kirjeldused Paulusest 2. Kor. Jak. raamatust iseloomustatud osad.

Metoodiline märkus.

Piibliteaduse peasisht on õpilasi Piibli tähtsamate osade, kirjelduste ja õpetusüksustega tutvustada. See tutvustamine seisab nende osade lugemises, mida ka koduseks ülesandeks võib teha, ja sellele järgnevais seletustes klassis. Süstemaatiliste sissejuhatusete

peale ei tule liiga rõhku panna, waid loetawate tükkide läbiwõtmisel antakse seletusi raamatu üldilse sisu, tema autori ja iseloomustuste kohta.

Soowitaw on, et Ap. tegude raamatu lugemisel apostlite kirjad wastawatel kohtadel läbi wõetaks.

IV klass (10. õppeaasta).

Üsk rahwaste ajaloo.

Ristiusu laialilagunemine Euroopas ja terwes ilmas. Ristiusu tulek Baltimaale. Eugenisid Läti Hendriku ajaraamatust. Wana Eesti üsk. Üsuhastuse ja üldilse protestantismuse tähtsus Eesti rahwa ajaloo.

Kristliku kiriku misjoni tegewus 19. ja 20. a. s. Ühe ehk mõnede kuulsate misjonäride elulugu ja tegewus.

Aasia üsud: Konfutsius ja tema õpetus. Buddha: elu ja õpetus. Zarathustra õpetus. Muhamed: elu ja õpetus.

Klassilise Euroopa üsud: Greeka ja Rooma üsk. Sokratese, Plato ja Aristotelese õpetus jumalast.

Metoodiline märkus.

Selle klassi kirjusesse võib osa kiriku-loost võtta ja ümberpöörduvalt siit mõne osa kirikuloo kirjusesse võtta (Greeka ja Rooma usk, Zarathustra, Muhammed).

Usuõpetajal on õigus jeda kawa tarwidust mööda lihendada. Kirjeldused pak-kugu peajasjalikult konkreetset materjali ja näidaku sõrdluse abil, milles ristiusk kõrge-mal seisab. Wäga soovitatav on siia juttusid ja kirjeldusi misjonitööst võtta.

V ja VI klass (11. ja 12. õpeaasta).

1. Ew.-protestandi kiriku usu- ja
kõlbluseõpetus.

Protestantismuse põhjused, Paulus ja usupuhastajad. Ew.-Lut. kiriku usutunnistuse kirjad. Eugemised Augsburgi usutunnistusest.

W. Testamendi eetika, Kristuse eetika, esimene ristikoguduse eetika, õhtu- ja hominikumaa kiriku kõlbluseõpetus. Luteruse ja teiste usupuhastajate kõlbluseõpetus.

2. Kirjeldused ja seletused üla-
üldise eetika ja mõtteteaduse aja-
loost.

Greeka mõtteteadus enne ja pärast Sok-ratest. Pütagoras. Sofistid. Plato. Aristoteles. Hedonism, epikurism, stoicism. Seneka. — Uuema aja mõtteteadus Inglise-, Prantsuse- ja Saksamaal. Kant ja tema ko-huse moraal. Materialism, rationalism. Eudämonism, utilitarism, J. Bentham. Idealism, iseäranis Saksamaal. Monism. Nietzsche. Waba tahtmise küsimus. Oigus ja moraal. Usk ja moraal. Usk ja kunst.

3. Imawaate küsimused. Teaduse ja usu wahekor. Teadus ja Piibel. Uuema aja teaduslised saawutused. Sotsiaal-küsimused.

Metoodiline märkus: Selle kahe-aastase kursuse siht on, noort inimest, nii palju kui võimalik, õigele ja tõsisele, teaduslismale mõtlemissel ja elu väärtuste õigele hindamissel juhataada. Opilaste poolt ette-pandud küsimusi tuleb ühes koos läbi haru-tada. Mõtteteaduse süsteemid kantagu ette

populariseeritud kujul, ilma peenjustesse ja puhkajatraktilistesse mõttekäikudesse ära kadumata. Kristlik apologetika olgu asjalik.

Märkus 1: Kui keskkooli kursus 1-a. võrra lühem on, siis tuleb 2-aastane V ja VI aasta kursus 1 a. jooksul lühendatult läbi võtta.

Märkus 2: Kui tunni kavas mõnes klassis ebanormaalselt nädalas ainult 1 tund usupoetust on, mitte 2, siis tuleb wastawat kursust lühendada, mida usupoetaja oma aru nägemise järel teeb.

—o—

Socovittavad õperraamatud.

M. Lipp, Piltidega Piibli-Lugu.

A. Mohrfeldt, Piibli lood.

A. Mohrfeldt, Piibililugu ja piibliteadus (II trükk valmistusel).

Dr. M. Luterus, Väikene katekismus (tekst on ka Lipp'i ja Mohrfeldt'i piibililugude raamatus).

L. Raudkepp, Piibel, Israel ja Kristus, I jagu: Wana Testament (trükkis). Väike osa ilmus nime all: „Piibli alglood“ (saada Tartust „Postimehe“ juurest).

L. Raudkepp, Kristlik elukõlblus (trükkis).

S. W. Ederberg, Lühikene piibli-teadus.

M. Lipp, Koolilaste Kirikulugu.

A. Mohrfeldt, Kirikulugu.

Easte lauluraamat „Kantate“ ehk O. Silbi wälja antud: Easte lauluraamat koolile.

Opeabinõud:

- Fr. Oehminger, Ristihoguduse ajalugu. II. p. h. Põld.
 Fr. Oehminger, Jeesuse elu. II. p. h. Oras.
 J. A. Fren, Maa, kus Jeesus elas.
 E. W. Farrar, Jeesuse maapealne elu.
 L. Schneller, Ewangeliumi radadel. II. p. P. Grünfeldt.
 L. Schneller, Kas tunned maad? II. p. P. Grünfeldt.
 L. Schneller, Paulus, paganate apostel. II. p. P. Grünfeldt.
 L. Schneller, Piibli jälged praeguse Palestina kommetes. II. p. W. Ederberg.
 H. Põld, Uusija mälestuseks (juubeli aastaks 1917).
 S. Better, Loodus ja looduse seadused.

- K. Timirjasev, Charles Darwin ja tema õpetus.
 E. Dennert, Darwinismuse ja meie aja rahwa liikumine.
 S. Better, Piibli raamatu esimene leht. II. p. J. Rennit.
 R. Salkke, Buddha, Muhamed, Kristus. II. p. h. Oras.
 C. Sihka, Hieronimus Sawonaroia.
 — „ — Wichern.
 Theob. Griebner, Diakonissi töö uuendaja.
 M. Lipp, Kodumaa kiriku ja hariduse lugu.
 Dr. A. K. Hermann, Sumeri-akkadlased.
 W. Reiman, Eesti Piibli ümberpanemise lugu.
 A. h. Sance, Piibli ajaloolik töö muinasleiduste valguses. II. p. h. Prants.
 M. J. Eijen, Esiwanemate ohwerdamised, 1920.
 M. J. Eijen, Eesti mütoloogia, 1920.
 M. Uniwer, Bioloogia, 1919.

Metoodilistest töödest on esialgu ainult jaksakeelsed olemas. Paremad on: Reukauf-Heyn'i, Staude ja Thranendorfi omad. Ka

R. Kabisch, Wie lehren wir Religion? H. Richert, Handbuch für den ev. Religionsunterricht.

Märkus: Üleval nimetatud raamatutest ei tule mitte nii aru saada, nagu oleksid nad kõik head. Üks osa neist ootab, et paremad nende asemele astuksid. Ka tuleb loobusteaduse raamatuid kriitikaga ja sügavamate uurimistega suuremates tööraakelsetes töödes täiendada. Soovitada võib siin: Prof. Fr. Traub, Theologie und Philosophie. Joh. Hauri, Die Welträtsel und ihre Lösung. Prof. H. Driesch, Philosophie des Organischen.

—o—